

РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Відповідно до ст. 303 ЦПК під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Однак, розглядаючи спір, який виник між сторонами у справі, апеляційний суд діяв поза межами наданих ЦПК повноважень.

Зокрема, поновивши заявникам строк звернення до суду зі скаргою на дії державного виконавця, апеляційний суд помилково керувався ст. 312 ЦПК, оскільки до суду апеляційної інстанції оскаржена ухвала суду першої інстанції, якою скарга на дії та бездіяльність державного виконавця залишена без розгляду, тобто судом не було прийнято рішення по суті скарги.

Оскільки оскаржувана ухвала суду першої інстанції перешкоджає подальшому провадженню у справі, апеляційному суду належало керуватись ст. 311 ЦПК.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 26 лютого 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши у судовому засіданні справу за скаргою П.І.А., П.Є.С. на дії та бездіяльність старшого державного виконавця відділу державної виконавчої служби Новокаховського міського управління юстиції Херсонської області С.Ю.Е., за касаційною скаргою відділу державної виконавчої служби Новокаховського міського управління юстиції Херсонської області на ухвалу апеляційного суду Херсонської області від 12 червня 2013 р.,

в с т а н о в и л а :

У січні 2013 р. П.І.А., П.Є.С. звернулися до суду з указаною скаргою, вимоги якої під час розгляду справи уточнили, та остаточно просили: визна-

ти неправомірними дії та бездіяльність старшого державного виконавця відділу державної виконавчої служби Новокаховського міського управління юстиції Херсонської області (далі – ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області) С.Ю.Е. щодо невиконання рішення Новокаховського міського суду Херсонської області від 25 грудня 2009 р. в частині зобов'язання Комунального підприємства «Новокаховська дирекція єдиного замовника» (далі – КП «Новокаховська дирекція єдиного замовника») провести капітальний ремонт покрівлі даху над квартирою; стягнути з ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області на свою користь 4 123 грн на відшкодування майнової шкоди; стягнути з ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області на користь П.Є.С. 10 тис. грн на відшкодування моральної шкоди; стягнути з ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області на користь П.І.А. 5 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

Ухвалою Новокаховського міського суду Херсонської області від 21 березня 2013 р. указану скаргу залишено без розгляду.

Ухвалою апеляційного суду Херсонської області від 12 червня 2013 р. ухвалу суду першої інстанції скасовано, указану скаргу задоволено частково: поновлено П.І.А., П.Є.С. строк звернення до суду; визнано неправомірними дії та бездіяльність старшого державного виконавця ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області щодо невиконання виконавчого документа, виданого Новокаховським міським судом Херсонської області від 09 червня 2010 р., про зобов'язання КП «Новокаховська дирекція єдиного замовника» виконати роботи з капітального ремонту покрівлі даху над квартирою; в іншій частині скарги відмовлено.

У касаційній скарзі ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області просить скасувати ухвалу суду апеляційної інстанції, ухвалу суду першої інстанції залишити в силі або постановити нову ухвалу, якою в задоволенні указаної скарги відмовити, обґрунтовуючи свою вимогу порушенням апеляційним судом норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права.

Вивчивши матеріали справи, виходячи за межі доводів касаційної скарги, колегія суддів дійшла висновку про те, що касаційна скарга підлягає задоволенню частково з наступних підстав.

Статтею 383 ЦПК України встановлено, що сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їх права чи свободи.

У силу вимог ч. 1 ст. 384 ЦПК України скаргу може бути подано до суду безпосередньо або після оскарження рішення, дії або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби.

Згідно зі ст. 385 ЦПК України скаргу може бути подано до суду: у десятиденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод; у триденний строк з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав чи свобод, у разі оскарження постанови про відкладення провадження виконавчих дій. Пропущений з поважних причин строк для подання скарги може бути поновлено судом.

Право на вчинення процесуальної дії втрачається із закінченням строку, встановленого законом або судом. Документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, якщо суд за клопотанням особи, що їх подала, не знайде підстав для поновлення або продовження строку (ст. 72 ЦПК України).

Відповідно до вимог ст. 73 ЦПК України суд поновлює або продовжує строк, встановлений відповідно законом або судом, за клопотанням сторони або іншої особи у разі його пропущення з поважних причин.

Питання про поновлення чи продовження пропущеного строку вирішує суд, у якому належало вчинити процесуальну дію або до якого потрібно було подати документ чи доказ. Про місце і час розгляду цього питання повідомляються особи, які беруть участь у справі. Присутність цих осіб не є обов'язковою.

Одночасно з клопотанням про поновлення чи продовження строку належить вчинити ту дію або подати той документ чи доказ, стосовно якого заявлено клопотання.

Залишаючи без розгляду скаргу П.І.А., П.Є.С. на дії та бездіяльність старшого державного виконавця ВДВС Новокаховського МУЮ Херсонської області, суд першої інстанції виходив з того, що цю скаргу подано до суду з пропущенням установленого ст. 385 ЦПК України строку, який є процесуальним і може бути поновлений лише за наявності відповідного клопотання, проте такого клопотання заявники згідно з вимогами ст. ст. 72, 73 ЦПК України до суду першої інстанції не подали.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції й постановляючи нову ухвалу, апеляційний суд виходив з того, що про наявність постанови державного виконавця про закінчення виконавчого провадження заявники дізналися лише під час судового розгляду їхньої скарги, а тому апеляційний суд в процесі апеляційного розгляду справи роз'яснив їм положення ст. 10 ЦПК України, після чого вони заявили клопотання про поновлення строку звернення до суду з указаною скаргою на дії та бездіяльність державного виконавця, яке апеляційний суд задовольнив, при цьому встановив, що бездіяльність державного виконавця в цій справі є триваючим порушенням, яке не припинилося і на час звернення до суду заявників.

Відповідно до ст. 303 ЦПК України під час розгляду справи в апеляційному порядку апеляційний суд перевіряє законність і обґрунтованість

рішення суду першої інстанції в межах доводів апеляційної скарги та вимог, заявлених у суді першої інстанції.

Однак, розглядаючи спір, який виник між сторонами у справі, апеляційний суд діяв поза межами наданих ЦПК України повноважень.

Зокрема, поновивши заявникам строк звернення до суду з указаною скаргою, апеляційний суд не звернув уваги на положення ст. 303 ЦПК України, оскільки таких вимог заявники в суді першої інстанції не заявляли.

Крім того, апеляційний суд помилково керувався ст. 312 ЦПК України, оскільки до суду апеляційної інстанції оскаржена ухвала суду першої інстанції, якою скарга на дії та бездіяльність державного виконавця залишена без розгляду, тобто судом не було прийнято рішення по суті скарги. Оскільки оскаржувана ухвала суду першої інстанції перешкоджає подальшому провадженню у справі, суду належало керуватись ст. 311 ЦПК України.

Ураховуючи, що апеляційним судом порушено норми процесуального права, тому колегія суддів дійшла висновку про те, що касаційна скарга підлягає задоволенню частково, а постановлена у справі ухвала апеляційного суду — скасуванню з направленням справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції з підстав, передбачених частиною третьою статті 338 ЦПК України.

Керуючись ст. ст. 336, 338 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу відділу державної виконавчої служби Новокаховського міського управління юстиції Херсонської області задовольнити частково.

Ухвалу апеляційного суду Херсонської області від 12 червня 2013 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Згідно зі ст. 361 ЦПК підставами для перегляду рішення, ухвали суду чи судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами є, зокрема, істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.

У п. 3 постанови пленуму ВССУ від 30 березня 2012 р. № 4 «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами» (далі — постанова) судам роз'яснено, що нововиявлені обставини — це юридичні факти, які мають істотне значення для розгляду справи та існували на час розгляду справи, але не були і не могли бути відомі заявнику, а також обставини, які виникли після набрання судовим рішенням законної сили та віднесені законом до нововиявлених обставин (ч. 2 ст. 361 ЦПК).

Для визначених пунктами 3 і 4 ч. 2 ст. 361 ЦПК нововиявлених обставин необхідними умовами є те, що вони існували на час розгляду справи, але підстави виникли після ухвалення рішення у справі (зокрема, шляхом скасування судового рішення, яке стало підставою для його ухвалення), спростовують обставини, встановлені судом на час розгляду справи, та мають важливе значення для її розгляду.

Нововиявлені обставини мають бути підтверджені фактичними даними (доказами), що в установленому порядку спростовують факти, покладені в основу судового рішення. Суд має право скасувати судові рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами лише за умови, що такі обставини можуть вплинути на юридичну оцінку обставин, здійснену судом у судовому рішенні, що переглядається.

При вирішенні питання про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами суд має врахувати визначені ч. 2 ст. 361 ЦПК підстави, перелік яких є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає, та дотримання заявником умов, що містяться у статтях 362, 364 ЦПК.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 26 лютого 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за заявою товариства з обмеженою відповідальністю «Юкрейніан Ленд» про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. у справі за позовом прокурора Києво-Святошинського району Київської області в інтересах держави в особі Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області, Головного управління Держкомзему в Київській області до Н.В.В., Н.М.В., товариства з обмеженою відповідальністю «Юкрейніан Ленд», третя особа — Г.С.В., про визнання недійсним та скасування розпорядження, державних актів на право власності на земельні ділянки, визнання недійсними договорів купівлі-продажу, витребування майна з чужого незаконного володіння, за касаційною скаргою заступника прокурора Київської області на рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 10 липня 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Київської області від 04 грудня 2013 р.,

в с т а н о в и л а:

У червні 2013 р. товариство з обмеженою відповідальністю «Юкрейніан Ленд» (далі — ТОВ «Юкрейніан Ленд») звернулося до суду із вказаною заявою про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-

Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р., посилаючись на те, що вказаним рішенням по справі № 2-382/2011 за позовом прокурора Києво-Святошинського району Київської області в інтересах держави в особі Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області, Головного управління Держкомзему в Київській області до Н.В.В., Н.В.І., Н.І.П., Н.Н.І., Н.М.В., ТОВ «Юкрейніан Ленд», третя особа – Г.С.В., про визнання недійсним та скасування розпорядження, державних актів на право власності на земельні ділянки, визнання недійсними договорів купівлі-продажу, витребування майна з чужого незаконного володіння, позов задоволено.

Рішенням Апеляційного суду Київської області від 26 червня 2012 р. рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. скасовано та ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову було відмовлено.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ рішення апеляційного суду Київської області від 26 червня 2012 р. скасовано, рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. залишено в силі.

17 червня 2013 р. ТОВ «Юкрейніан Ленд» звернулося із заявою про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. Зазначало, що 17 травня 2013 р. ТОВ «Юкрейніан Ленд» стало відомо, що рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 09 квітня 2012 р. в іншій цивільній справі за позовом Х.Ю.Ю. до Н.В.В. було встановлено факт проживання однією сім'єю Х.Ю.Ю. та Н.В.В. Зокрема встановлено, що починаючи від лютого 2006 р. до березня 2007 р. Х.Ю.Ю. (яка є донькою Х.С.М. та онукою Г.С.В.) проживала однією сім'єю з Н.В.В. (який є сином Н.Н.І. та Н.В.І.) у цивільному шлюбі, вели спільне господарство, мали спільний бюджет та перебували у фактичних шлюбних відносинах.

Таким чином, між Г.С.В. (головою фермерського господарства) та Н.Н.Г, Н.М.В., Н.В.І., Н.В.В. (членами фермерського господарства) існував родинний зв'язок і зазначені обставини встановлені рішенням суду, яке набрало законної сили.

Дана обставина є нововиявленою, оскільки існувала на момент розгляду справи (вказані особи на момент розгляду справи були один одному родичами, а рішенням було встановлено лише факт проживання однією сім'єю); про зазначену обставину заявник не знав та не міг знати, оскільки не був стороною у справі № 2-1867/12; зазначена обставина істотно впливає на прийняття рішення по даній справі, оскільки якби на момент прийняття рішення по справі суду було відомо про те, що вищезазначені особи є родичами, суд би не знайшов підстав для задоволення позовних вимог.

У зв'язку з цим заявник просив суд переглянути у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-Святошинського районного суду Київ-

ської області від 28 березня 2012 р., скасувати його та ухвалити нове рішення про відмову у задоволенні позову.

Рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 10 липня 2013 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Київської області від 04 грудня 2013 р., заяву ТОВ «Юкрейніан Ленд» задоволено, рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. скасовано та ухвалено нове рішення про відмову у позові.

У касаційній скарзі заступник прокурора Київської області, посилаючись на порушення судами норм матеріального та процесуального права, просить скасувати вказані судові рішення та залишити в силі скасоване рішення суду першої інстанції.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Задовольняючи заяву, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 09 квітня 2012 р. є у даній справі нововиявленою обставиною, скільки у ньому встановлено юридичний факт, який має істотне значення для розгляду справи, існував на час розгляду справи, але не був і не міг бути відомим заявнику, а також входить до предмета доказування у справі та може вплинути на висновки суду про права та обов'язки осіб, які беруть участь у справі.

З такими висновками судів погодитись не можна, оскільки ці висновки суперечать вимогам закону та не відповідають матеріалам справи.

Згідно з ст. 361 ЦПК України підставами для перегляду рішення, ухвали суду чи судового наказу у зв'язку з нововиявленими обставинами є, зокрема, істотні для справи обставини, що не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи.

У п. 3 постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про застосування цивільного процесуального законодавства при перегляді судових рішень у зв'язку з нововиявленими обставинами» від 30 березня 2012 р. № 4 (далі — Постанова) судам роз'яснено, що нововиявлені обставини — це юридичні факти, які мають істотне значення для розгляду справи та існували на час розгляду справи, але не були і не могли бути відомі заявнику, а також обставини, які виникли після набрання судовим рішенням законної сили та віднесені законом до нововиявлених обставин (частина друга статті 361 ЦПК України).

Для визначених пунктами 3, 4 ч. 2 ст. 361 ЦПК України нововиявлених обставин необхідними умовами є те, що вони існували на час розгляду справи, але підстави виникли після ухвалення рішення у справі (зокрема, шляхом скасування судового рішення, яке стало підставою для його ухвалення), спростовують обставини, встановлені судом на час розгляду справи, та мають важливе значення для її розгляду.

Нововиявлені обставини мають підтверджуватися фактичними даними (доказами), що в установленому порядку спростовують факти, покладені в основу судового рішення. Суд має право скасувати судові рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами лише за умови, що ці обставини можуть вплинути на юридичну оцінку обставин, здійснену судом у судовому рішенні, що переглядається.

При вирішенні питання про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами суд має виходити з визначених ч. 2 ст. 361 ЦПК України підстав, перелік яких є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає, та дотримання заявником умов, що містяться у ст. ст. 362, 364 ЦПК України.

Судове рішення не може переглядатись у зв'язку з нововиявленими обставинами у разі якщо обставини, передбачені ч. 2 ст. 361 ЦПК України, відсутні, а є підстави для перегляду судового рішення в апеляційному чи касаційному порядку або Верховним Судом України, а також якщо обставини, визначені ч. 2 ст. 361 ЦПК України, були або могли бути відомі заявникові на час розгляду справи.

Як на нововиявлену обставину у своїй заяві ТОВ «Юкрейніан Ленд» послався на рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 09 квітня 2012 р., яке набрало законної сили, у цивільній справі за позовом Х.Ю.Ю. до Н.В.В., яким встановлено, що починаючи з лютого 2006 р. до березня 2007 р. Х.Ю.Ю. (яка є донькою Х.С.М. та онукою Г.С.В.) проживала однією сім'єю з Н.В.В. (який є сином Н.Н.І. та Н.В.І.) у цивільному шлюбі, вели спільне господарство, мали спільний бюджет та перебували у фактичних шлюбних відносинах.

Суди, посилаючись на вказане рішення, як на нововиявлену обставину, дійшли висновку, що відповідачі правомірно стали членами фермерського господарства «Княжицька нива», у зв'язку з цим отримали у власність спірні земельні ділянки і в подальшому їх продали, тому підстав визнавати оспорювані розпорядження та державні акти недійсними, скасовувати їх, визнавати недійсним спірні договори та витребувати спірні землі у ТОВ «Юкрейніан Ленд» не має.

При цьому не звернули уваги, що вирок Києво-Святошинського районного суду Київської області від 25 жовтня 2010 р. набрав законної сили та є не скасованим, яким Г.С.В. визнано винним у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 366 КК України, і призначено покарання у вигляді обмеження волі строком на 1 рік з позбавленням права займати посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих обов'язків на строк 1 рік, оскільки не було встановлено, що Г.С.В., як голова фермерського господарства «Княжицька нива», та Н.Н.І., Н.М.В., Н.І.П., Н.В.І., Н.В.В., як члени цього фермерського господарства, являються родичами.

Вказаний вирок Києво-Святошинського районного суду Київської області від 25 жовтня 2010 р. був покладений в основу рішення Києво-

Святошинського районного суду від 28 березня 2012 р., відповідно до вимог ч. 4 ст. 61 ЦПК України, як обов'язковий для суду, що розглядає справу про цивільно-правові наслідки дій особи, стосовно якої ухвалено вирок, з питань, чи мали місце ці дії та чи вчинені вони цією особою.

Крім того, факт спільного проживання Х.Ю.Ю. (яка є донькою Х.С.М. та онукою Г.С.В.) однією сім'єю з Н.В.В. (який є сином Н.Н.І. та Н.В.І.) у цивільному шлюбі, починаючи з лютого 2006 р. до березня 2007 р., встановлено рішенням Києво-Святошинського районного суду Київської області від 09 квітня 2012 р.

Наявність чи відсутність родинних відносин між членами фермерського господарства «Княжицька нива» підлягала доведенню при розгляді справи за позовом прокурора Києво-Святошинського району Київської області в інтересах держави в особі Києво-Святошинської районної державної адміністрації Київської області, Головного управління Держкомзему в Київській області до Н.В.В., Н.В.І., Н.І.П., Н.Н.І., Н.М.В., ТОВ «Юкрейніан Ленд», третя особа — Г.С.В., про визнання недійсним та скасування розпорядження, державних актів на право власності на земельні ділянки, визнання недійсними договорів купівлі-продажу, витребування майна з чужого незаконного володіння. Не доведення у передбаченому ст. 60 ЦПК України порядку обставин по справі під час її розгляду, не може бути підставою для перегляду ухваленого у справі рішення за нововиявленими обставинами.

Суди на вказані обставини справи уваги не звернули, не правильно розтлумачили норми ст. 361 ЦПК України та прийшли до передчасного висновку про задоволення заяви.

За таких обставин, судові рішення судів попередніх інстанцій підлягають скасуванню, а питання щодо розгляду заяви про перегляд у зв'язку з нововиявленими обставинами рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 28 березня 2012 р. направленню на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись ст. ст. 333, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу заступника прокурора Київської області на рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області задовольнити частково.

Рішення Києво-Святошинського районного суду Київської області від 10 липня 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Київської області від 04 грудня 2013 р. скасувати, справу направити на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до частин 1, 3 ст. 264 ЦК позовна давність переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку. Після переривання перебіг позовної давності починається заново. Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Зокрема, діями позичальника, якими перервано перебіг позовної давності, може бути передача банку на відповідальне зберігання у зв'язку із заборгованістю за кредитним договором предмета застави за актом про передачу заставного майна.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 05 березня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом публічного акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» до Х.Т.В. про стягнення заборгованості за кредитним договором за касаційною скаргою публічного акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» на рішення апеляційного суду Київської області від 3 грудня 2013 р.,

в с т а н о в и л а:

У травні 2013 р. публічне акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» (далі — ПАТ КБ «ПриватБанк») звернулось до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що 21 лютого 2008 р. між банком та Х.Т.В. було укладено кредитний договір, згідно умов якого позичальник отримав кредит у розмірі 3 298 грн 80 коп. зі сплатою 12 % річних з кінцевим строком повернення 21 травня 2009 р. Оскільки позичальник належним чином не виконує свої зобов'язання за вказаним договором утворилась заборгованість у розмірі 29 844 грн 13 коп., яку позивач просив стягнути на його користь з відповідача.

Рішенням Обухівського районного суду Київської області від 10 липня 2013 р. позов ПАТ КБ «ПриватБанк» задоволено частково. Стягнуто із Х.Т.В. на користь ПАТ КБ «ПриватБанк» заборгованість за кредитним договором у розмірі 10 252 грн 78 коп. та судовий збір у розмірі 229 грн 40 коп. У решті позовних вимог відмовлено.

Рішенням апеляційного суду Київської області від 3 грудня 2013 р. рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення у задоволенні позовних вимог ПАТ КБ «ПриватБанк» відмовлено.

У касаційній скарзі ПАТ КБ «ПриватБанк», посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права й порушення норм проце-

суального права, просить скасувати рішення апеляційного суду та направити справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Згідно із ч. 2 ст. 324 ЦПК України підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Частково задовольняючи позов, суд першої інстанції виходив із того, що відповідач як позичальник за кредитним договором взяв на себе зобов'язання повернути кредит та відсотки за користування кредитом, однак взятих на себе зобов'язань за договором не виконав, зменшивши розмір пені за прострочення виконання зобов'язання.

Відмовляючи у задоволенні позову, апеляційний суд виходив із того, що позивач звернувся до суду із позовом у березні 2013 р., тобто після спливу строку виконання зобов'язання (21 травня 2009 р.), строк позовної давності не переривався, доказів наявності договору про збільшення строку позовної давності в порядку, передбаченому ст. 259 ЦК України, сторонами не було надано, відповідач подав суду заяву про застосування строку позовної давності, що є підставою для відмови у позові.

Проте не можна погодитись з такими висновками апеляційного суду.

Судами встановлено, що 21 лютого 2008 р. між банком та Х.Т.В. було укладено кредитний договір, згідно умов якого позичальник отримав кредит у розмірі 3 298 грн 80 коп. зі сплатою 12 % річних з кінцевим строком повернення 21 травня 2009 р.

Згідно розрахунку, наданого банком, станом на 1 липня 2013 р. заборгованість Х.Т.В. становить 29 844 грн 13 коп., з яких 3 298 грн 80 коп. заборгованість за кредитом, 267 грн 44 коп. — заборгованість за відсотками, 1 806 грн 15 коп. — заборгованість з комісії, 22 235 грн 74 коп. — заборгованості по пені, 500 грн — штраф (фіксована складова), 1 380 грн 39 коп. — процентна складова.

Зі змісту договору про надання споживчого кредиту, укладеного між сторонами, убачається, що позичальник ознайомлений з Умовами надання споживчого кредиту фізичним особам («Розстрочка»), які були надані йому у письмовій формі.

Отже, окремо підписувати Умови надання споживчого кредиту фізичним особам не є необхідним.

Статтею 257 ЦК України встановлено загальну позовну давність тривалістю у три роки.

Згідно ч. 1 ст. 258 цього Кодексу для окремих видів вимог законом може встановлюватись спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю.

Відповідно до ч. 1 ст. 259 ЦК України позовна давність, встановлена законом, може бути збільшена за домовленістю сторін.

Згідно до ч. 3 ст. 267 ЦК України позовна давність застосовується судом лише за заявою сторони у спорі, зробленою до винесення ним рішення.

Відповідно до ч. 1, 3 ст. 264 ЦК України позовна давність переривається вчиненням особою дії, що свідчить про визнання нею свого боргу або іншого обов'язку. Після переривання перебіг позовної давності починається заново. Час, що минув до переривання перебігу позовної давності, до нового строку не зараховується.

Крім того, 14 вересня 2010 р. позичальник передав банку предмет застави на відповідальне зберігання у зв'язку з заборгованістю за кредитним договором, що підтверджується актом про передачу заставного майна на відповідальне зберігання.

Апеляційний суд вказане не врахував, не звернув уваги на те, що діями позичальника перервано перебіг позовної давності, яким з урахуванням наведеного, розпочався 14 вересня 2010 р., а банк звернувся з позовом 14 травня 2013 р., тобто в межах позовної давності.

Ураховуючи те, що фактичні обставини, які мають значення для правильного вирішення справи, апеляційним судом не встановлені, судові рішення апеляційного суду не відповідає вимогам ст. 213 ЦПК України щодо законності й обґрунтованості, що в силу ст. 338 ЦПК України є підставою для їх скасування з передачею справи на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Керуючись ст. ст. 336, 338, 345 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

у х в а л и л а:

Касаційну скаргу публічного акціонерного товариства комерційний банк «ПриватБанк» задовольнити.

Рішення апеляційного суду Київської області від 3 грудня 2013 р. скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Відповідно до ст. 586 ЦК та ст. 17 Закону України «Про заставу» заставодавець має право відчужувати предмет застави, передавати його в користування іншій особі або іншим чином розпоряджатися ним лише за згодою заставодержателя, якщо інше не встановлено договором.

Враховуючи наведене, суд першої інстанції, дійшовши правильного висновку про те, що згоди, передбаченої законом, банк на відчуження предмета застави не надавав, оскільки в листі банку зазначено про можливість надання такої згоди за умови виконання певних грошових

зобов'язань, які сторонами повністю не виконані, ухвалив рішення про відмову у задоволенні позову про визнання дійсним договору, визнання права власності, виключення майна з опису і звільнення його з-під арешту.

*Ухвала колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 05 березня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши цивільну справу за позовом П.А.М. до Б.В.В., публічного акціонерного товариства «Мегабанк», треті особи: Личаківський відділ Державної виконавчої служби Львівського міського управління юстиції, відділ Державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Львівській області, про визнання дійсним договору, визнання права власності, виключення майна з опису і звільнення з-під арешту, за касаційною скаргою публічного акціонерного товариства «Мегабанк», на рішення апеляційного суду Львівської області від 5 листопада 2013 р.,

в с т а н о в и л а:

У березні 2013 р. П.А.М. звернувся до суду з указаним позовом. Зазначав, що 24 лютого 2012 р. за згодою ПАТ «Мегабанк» уклав з Б.В.В. договір купівлі-продажу транспортних засобів, які на момент укладання цієї угоди належали на праві власності Б.В.В. та перебували у заставі ПАТ «Мегабанк» за договорами застави. При цьому ПАТ «Мегабанк», не заперечуючи проти укладення даного договору за умови сплати банку 26 000 доларів США за кредитним договором № 37/2005 від 19 квітня 2005 р., гарантував максимально докласти зусиль у знятті публічних та приватних обтяжень, що накладені на зазначені транспортні засоби. Не дивлячись на те, що на виконання домовленостей з банком останньому були перераховані відповідні кошти, ПАТ «Мегабанк» умови договору купівлі-продажу та право власності покупця на придбані транспортні засоби не визнав. Крім того, спірне рухоме майно, на яке накладено арешт та заборона на відчуження, безпідставно продовжує залишатись в заставі банку, що порушує законні права позивача на володіння цим майном. Посилаючись на наведене, просив задовольнити позов.

Рішенням Личаківського районного суду м. Львова від 16 липня 2013 р. у задоволенні позовних вимог відмовлено.

Рішенням апеляційного суду Львівської області від 5 листопада 2013 р. рішення суду першої інстанції у частині відмови у визнанні права власності на транспортні засоби та звільнення їх з під арешту скасовано, ухвалено в цій

частині нове рішення, яким позов П.А.М. у цій частині задоволено. Визнано за П.А.М. право власності на транспортні засоби та виключено їх з актів опису і арешту майна Б.В.В.: напівпричіп марки DESOT, який належить Б.В.В. на праві власності на підставі свідоцтва від 1 червня 2006 р., напівпричіп марки DESOT, який належить Б.В.В. на праві власності на підставі свідоцтва від 17 червня 2006 р., вантажний автомобіль марки DAF, який належить Б.В.В. на праві власності на підставі свідоцтва від 4 липня 2006 р. В іншій частині рішення суду першої інстанції залишено без змін.

У касаційній скарзі ПАТ «Мегабанк» просить скасувати рішення апеляційного суду, посилаючись на порушення судом апеляційної інстанції норм процесуального права та неправильне застосування норм матеріального права, залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Касаційна скарга підлягає задоволенню.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції в частині відмови у визнанні права власності на транспортні засоби та звільнення їх з під арешту і ухвалюючи у цій частині нове рішення про задоволення позову, суд апеляційної інстанції виходив із того, що П.А.М. виконав передбачені домовленістю з ПАТ «Мегабанк» умови щодо можливості укладення з Б.В.В. договору купівлі-продажу транспортних засобів, а лист ПАТ «Мегабанк» від 24 лютого 2012 р. за своїм змістом фактично є згодою банку на відчуження позивачу спірного заставного майна за умов, які сторонами виконані, а саме відчуження Б.В.В. належних йому на праві власності транспортних засобів, що перебували в заставі ПАТ «Мегабанк», П.А.М. не порушив прав та законних інтересів банку, як заставодержателя.

Однак, погодитись з такими висновками неможливо.

Судом встановлено, що з метою забезпечення виконання зобов'язання по кредитному договору від 19 квітня 2005 р. Б.В.В. було передано в заставу нерухоме майно.

У червні 2011 р. П.А.М. звернувся до ПАТ «Мегабанк» з пропозицією придбати транспортні засоби, які перебувають у заставі.

З матеріалів справи вбачається, що у відповідь на заяву П.А.М. від 9 серпня 2011 р. щодо наміру придбати заставне рухоме майно, яке є предметом спору, відповідач ПАТ «Мегабанк» листом від 24 лютого 2012 р. гарантував П.А.М. та Б.В.В., що при умові сплати ними в сукупності 26 000 доларів США в рахунок погашення заборгованості Б.В.В. за кредитним договором від 19 квітня 2005 р., ПАТ «Мегабанк» не заперечує проти продажу Б.В.В. спірного рухомого майна П.А.М. та гарантує максимально докладати зусиль у знятті публічних та приватних обтяжень, що накладені на зазначені транспортні засоби, на поточну дату, а також сприяти у здійсненні продажу та перереєстрації права власності на транспортні засоби за позивачем.

Судами встановлено, що позивачем на користь ПАТ «Мегабанк» було сплачено 23 084,75 доларів США в рахунок погашення заборгованості за

кредитним договором від 19 квітня 2005 р. Таким чином, П.А.М. та Б.В.В. не сплатили на користь ПАТ «Мегабанк» в повному розмірі раніше обумовлену суму 26 000 доларів США, про що їх повідомлено листом від 1 жовтня 2012 р., з якого вбачається, що заборгованість за кредитним договором від 19 квітня 2005 р. за тілом кредиту та відсотками за користування кредитом відсутня, однак наявна заборгованість у вигляді штрафних санкцій за вказаним договором у розмірі 50 509 грн 16 коп., а також заборгованість зі сплати штрафних санкцій у розмірі 13 603 грн 24 коп. за договором застави майна від 15 червня 2006 р. та в розмірі 9 359 грн 80 коп. за договором застави майна від 10 жовтня 2006 р.

24 лютого 2012 р. П.А.М. уклав з Б.В.В. договір купівлі-продажу транспортних засобів, які на момент укладання цієї угоди належали на праві власності останньому та перебували у заставі ПАТ «Мегабанк» за договором застави.

Відповідно до ст. 586 ЦК України та ст. 17 Закону України «Про заставу» заставадавець має право відчужувати предмет застави, передавати його в користування іншій особі або іншим чином розпоряджатися ним лише за згодою заставадержателя, якщо інше не встановлено договором.

Враховуючи наведене, суд першої інстанції, дійшовши правильного висновку про те, що згоди, яка передбачена законом, банк на відчуження предмета застави не надавав, оскільки в листі банку вказано про можливість надання такої згоди при умові виконання певних грошових зобов'язань, які сторонами повністю не виконані.

Відповідно до ст. 328 ЦК України право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів. Право власності вважається набутим правомірною, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності не встановлена судом.

Згідно із ст. ст. 638, 639 ЦК України договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом.

За змістом ч. 2 ст. 220 ЦК України якщо сторони домовилися щодо усіх істотних умов договору, що підтверджується письмовими доказами, і відбулося повне або часткове виконання договору, але одна із сторін ухилилася від його нотаріального посвідчення, суд може визнати такий договір дійсним. У цьому разі наступне нотаріальне посвідчення договору не вимагається.

Відповідно до п. п. 7, 8 постанови Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388 «Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них

транспортних засобів та мопедів» власники транспортних засобів та особи, що експлуатують такі засоби на законних підставах, або їх представники (далі – власники) зобов'язані зареєструвати (перереєструвати) транспортні засоби протягом десяти діб після придбання (одержання) або митного оформлення, або тимчасового ввезення на територію України, або виникнення обставин, що є підставою для внесення змін до реєстраційних документів. Документами, що підтверджують правомірність придбання транспортних засобів, їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери, є засвідчені підписом відповідної посадової особи, що скріплений печаткою: довідка-рахунок за формою згідно з додатком 1, видана суб'єктом господарювання, діяльність якого пов'язана з реалізацією транспортних засобів та їх складових частин, що мають ідентифікаційні номери; договори та угоди, укладені на товарних біржах на зареєстрованих у Департаменті Державтоінспекції бланках, договори купівлі-продажу транспортних засобів, оформлені в Державтоінспекції, інші засвідчені в установленому порядку документи, що встановлюють право власності на транспортні засоби.

Чинним законодавством не встановлено, що договори купівлі-продажу підлягають обов'язковому нотаріальному посвідченню.

Між тим, дійсним може бути визнано договір, який потребує нотаріального посвідчення, однак сторона ухиляється від такого посвідчення.

З огляду на викладене, суд першої інстанції правильно відмовив у задоволенні позову про визнання договору дійсним.

Апеляційний суд, зазначивши про те, що підстав для визнання договору купівлі-продажу дійсним немає, оскільки його недійсність не встановлена, а правомірність укладення у встановлений законом спосіб не спростована, дійшов суперечливого висновку про необхідність визнання за позивачем права власності за цим же договором, яким таке право згідно рішення цього суду вже посвідчене, та не врахував того, що постановами державного виконавця Личаківського ВДВС ЛМУЮ від 11 травня 2010 р., від 27 травня 2010 р., від 5 жовтня 2010 р., від 10 грудня 2010 р. щодо боржника Б.В.В. було накладено арешт на все майно, належне боржнику, що унеможливило продаж Б.В.В. рухомого майна, так як таке порушувало права третіх осіб.

Крім того, укладений між П.А.М. та Б.В.В. договір, про дійсність якого заявлено позов, не відповідає формі, встановленій для таких договорів наведеною постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 року № 1388, отже, не може створювати у його сторін будь-яких прав і обов'язків, так само і бути підставою для набуття позивачем права власності на транспортні засоби.

З огляду на викладене погодитись із ухваленим судом апеляційної інстанції рішенням неможливо, в зв'язку з чим воно підлягає скасуванню із залишенням у силі рішення суду першої інстанції, яке ухвалене згідно із законом і було скасоване помилково.

Керуючись ст. ст. 336, 339 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ,

у х в а л и л а :

Касаційну скаргу ПАТ «Мегабанк», задовольнити.

Рішення апеляційного суду Львівської області від 5 листопада 2013 року скасувати, залишити в силі рішення Личаківського районного суду м. Львова від 16 липня 2013 р.

Ухвала оскарженню не підлягає.

Згідно з ч. 1 ст. 328 ЦК право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів.

Вирішуючи спір, суди виходили з того, що позивач набув права власності на спірне нерухоме майно внаслідок правочину щодо його відчуження (передачі) до статутного капіталу.

Разом із тим суди не звернули уваги на те, що згідно з ч. 4 ст. 334 ЦК право власності на нерухоме майно за правочином щодо його відчуження (передачі), в тому числі до статутного фонду юридичної особи, могло виникнути лише з моменту державної реєстрації такого правочину (договору).

Згідно зі статтями 210, 640 ЦК правочин не є вчиненим також у разі нездійснення його державної реєстрації, якщо правочин підлягає такій реєстрації.

*Рішення колегії суддів судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ
від 05 березня 2014 р.*

(в и т я г)

Колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Зернопродукт-Липівка» до Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Липівка», Н.Є.М., М.М.І., Приватного підприємства «Фатіма-Агро», Комунального підприємства «Могилів-Подільське міжрайонне БТІ» про визнання недійсними договорів купівлі-продажу нерухомого майна та скасування державної реєстрації права власності на нерухоме майно, за касаційною скаргою Приватного підприємства «Фатіма-Агро» на рішення Тульчинського районного суду Вінницької

області від 29 жовтня 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Вінницької області від 11 грудня 2013 р.,

В С Т А Н О В И Л А :

У вересні 2012 р. Товариство з обмеженою відповідальністю «Зернопродукт-Липівка» (далі — ТОВ «Зернопродукт-Липівка») звернулось до суду із позовом до Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Липівка» (далі — СТОВ «Липівка»), Н.Є.М., М.М.І., Приватного підприємства «Фатіма-Агро» (далі — ПП «Фатіма-Агро»), Комунального підприємства «Могилів-Подільське міжрайонне БТІ» (далі — КП «Могилів-Подільське міжрайонне БТІ») про визнання недійсними договорів купівлі-продажу нерухомого майна та скасування державної реєстрації права власності на нерухоме майно.

Надалі ТОВ «Зернопродукт-Липівка» було змінено предмет позову та збільшено розмір позовних вимог, відповідно до яких позивач просив: визнати договір купівлі-продажу нерухомого майна — адміністративного будинку, який знаходиться у с. Липівка, Томашпільський район, Вінницька область, загальною площею 1 483,19 кв. м, укладений між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М., посвідчений державним нотаріусом Томашпільської державної нотаріальної контори, недійсним; витребувати з володіння ПП «Фатіма-Агро» на користь ТОВ «Зернопродукт-Липівка» вказане нежитлове приміщення; відновити становище, яке існувало на момент порушення прав ТОВ «Зернопродукт-Липівка», шляхом скасування в Єдиному державному реєстрі прав власності на нерухоме майно запису про державну реєстрацію права власності на вказане нежитлове приміщення за ПП «Фатіма-Агро»; визнати за ТОВ «Зернопродукт-Липівка» право власності на вказану нежитлову будівлю.

Позивач посилався на те, що згідно з протоколом загальних зборів засновників СТОВ «Липівка» від 04 січня 2006 р. та додатком до протоколу № 1 СТОВ «Липівка» прийняло рішення за рахунок передачі належного майна взяти участь у створенні ТОВ «Зернопродукт-Липівка» та формуванні його статутного фонду.

У лютому 2006 р. державним реєстратором Томашпільської районної державної адміністрації зареєстровано юридичну особу ТОВ «Зернопродукт-Липівка». Учасниками ТОВ «Зернопродукт-Липівка» виступили ТОВ «Зернопродукт» із часткою 70 % статутного фонду та СТОВ «Липівка» із часткою 30 % статутного фонду.

Відповідно до акта прийому-передачі майна до статутного фонду від 10 лютого 2006 р. СТОВ «Липівка» в особі С.С.В., що діяв на підставі довіреностей від 06 лютого 2006 р. та 09 лютого 2006 р., передало ТОВ «Зернопродукт-Липівка» майно на загальну суму 2 309 901 грн. До складу переданого майна також увійшов адміністративний будинок вартістю 1 500 000 грн. З моменту внесення даної адміністративної будівлі до статут-

ного фонду позивача ТОВ «Зернопродукт-Липівка» володіло та користувалось спірною адміністративною будівлею.

В подальшому під час розгляду в господарському суді Вінницької області справи за позовом ПП «Фатіма-Агро» до ТОВ «Зернопродукт-Липівка» про витребування спірного нерухомого майна позивач дізнався, що СТОВ «Липівка» відповідно до договору купівлі-продажу нерухомості від 30 липня 2010 р. відчужило вищевказану нерухомість — адміністративну будівлю громадянці Н.Є.М., яка в подальшому згідно з договором купівлі-продажу нерухомості від 01 вересня 2010 р. продала спірну адміністративну будівлю М.М.І. У свою чергу М.М.І. згідно з договором купівлі-продажу нежитлової будівлі від 01 липня 2011 р. продала вищевказане нерухоме майне ПП «Фатіма-Агро».

Позивач зазначав, що СТОВ «Липівка», передавши спірну адміністративну будівлю до статутного фонду ТОВ «Зернопродукт-Липівка», не мала законних підстав відчужувати її третім особам, а тому договір купівлі-продажу нерухомості від 30 липня 2010 р., укладений між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М., є недійсним. Інші правочини укладені в подальшому щодо вищевказаного нерухомого майна, на думку позивача, є нікчемними. У зв'язку із цим вважав, що адміністративна будівля підлягає витребуванню у добросовісного набувача, яким є ПП «Фатіма-Агро», а порушені права позивача — відновленню.

Рішенням Тульчинського районного суду Вінницької області від 29 жовтня 2013 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Вінницької області від 11 грудня 2013 р., позов задоволено.

Визнано договір купівлі-продажу нерухомого майна — адміністративного будинку, укладеного 30 липня 2010 р. між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М., посвідчений державним нотаріусом Томашпільської державної нотаріальної контори, недійсним.

Витребувано з володіння ПП «Фатіма-Агро» на користь ТОВ «Зернопродукт-Липівка» нежитлове приміщення — спірну адміністративну будівлю площею 1 483,19 кв. м.

Ухвалено скасувати в Єдиному державному реєстрі прав власності на нерухоме майно запис про державну реєстрацію права власності на нежитлове приміщення — адміністративну будівлю площею 1483,19 кв. м за ПП «Фатіма-Агро».

Визнано за ТОВ «Зернопродукт-Липівка» право власності на спірну нежитлову будівлю площею 1 483,19 кв. м.

Стягнуто в рівних частках з СТОВ «Липівка» та ПП «Фатіма-Агро» на користь ТОВ «Зернопродукт-Липівка» судові витрати у сумі 3 666 грн 70 коп.

У касаційній скарзі ПП «Фатіма-Агро», посилаючись на порушення норм матеріального і процесуального права, просить скасувати рішення суду

першої інстанції та ухвалу апеляційного суду, ухвалити нове рішення про відмову у позові.

Обговоривши доводи касаційної скарги, перевіривши матеріали справи, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню.

Відповідно до вимог ст. 213 ЦПК України рішення суду повинно бути законним і обґрунтованим.

Згідно з вимогами ст. 214 ЦПК України під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Судові рішення не відповідають вказаним вимогам.

Судами встановлено, що СТОВ «Липівка» зареєстроване 06 березня 2000 р. Томашпільською районною державною адміністрацією Вінницької області.

Рішенням зборів учасників СТОВ «Липівка», оформленим протоколом від 04 січня 2006 року б/н, вирішено прийняти участь у створенні ТОВ «Зернопродукт-Липівка» шляхом внесення до статутного фонду товариства майна на загальну суму 4 492 180 грн згідно з додатком № 1 до протоколу.

Відповідно до рішення зборів учасників, оформленого протоколом № 1 від 10 січня 2006 р., ТОВ «Зернопродукт» та СТОВ «Липівка» вирішили створити ТОВ «Зернопродукт-Липівка». Цим же протоколом було затверджено статут ТОВ «Зернопродукт-Липівка» та обрано керівником М.С.М. із правом підпису господарських та фінансових документів.

ТОВ «Зернопродукт-Липівка» зареєстроване 21 лютого 2006 р. державним реєстратором Томашпільської районної державної адміністрації Вінницької області у Вінницькій області, Томашпільський район, с. Липівка.

Згідно з п. 3.1 Статуту (в редакції 21 лютого 2006 р.) учасниками ТОВ «Зернопродукт-Липівка» є ТОВ «Зернопродукт» та СТОВ «Липівка».

Розділом 10 Статуту (в редакції 21 лютого 2006 р.) встановлений розмір статутного фонду (капіталу) в сумі 14 970 600 грн із визначенням часток його учасників: 70 % статутного фонду ТОВ «Зернопродукт— Липівка» — 10 479 420 грн, та 30 % статутного фонду СТОВ «Липівка» — 4 491 180 грн.

Відповідно до п. 10.1.2 Статуту СТОВ «Липівка» зобов'язалась внести в рахунок своєї частки статутного фонду майно згідно з переліком на загальну суму 4 492 180 грн.

Згідно з актом прийому-передачі майна до статутного фонду від 10 лютого 2006 р. СТОВ «Липівка», в особі представника за довіреністю від 06 люто-

го 2006 р. С.С.В., передало, а ТОВ «Зернопродукт-Липівка», в особі директора М.С.М., отримало майно відповідно до переліку на загальну суму 2 309 901 грн, в тому числі спірний адміністративний будинок вартістю 1 500 000 грн. із правом підпису господарських та фінансових документів.

30 липня 2010 р. між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М. був укладений договір купівлі-продажу, згідно з яким Н.Є.М. купила спірну нежитлову будівлю загальною площею 1483,19 кв. м.

01 вересня 2010 р. між Н.Є.М. та М.М.І. був укладений договір купівлі-продажу, згідно з яким М.М.І. купила спірну нежитлову будівлю загальною площею 1483,19 кв. м.

01 липня 2011 р. між М.М.І. та ПП «Фатіма-Агро» був укладений договір купівлі-продажу, згідно з яким ПП «Фатіма-Агро» купило спірну нежитлову будівлю загальною площею 1483,19 кв. м.

Звертаючись до суду з позовом, позивач просив визнати недійсним договір купівлі-продажу від 30 липня 2010 р., укладений між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М. та витребувати майно від добросовісного набувача — ПП «Фатіма Агро».

Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, з висновком якого погодився апеляційний суд, виходив з того, що СТОВ «Липівка» на виконання рішення загальних зборів передало спірну адміністративну будівлю до статутного фонду ТОВ «Зернопродукт-Липівка» за актами прийому-передачі майна від 10 лютого 2006 р., а тому в подальшому не мало законних підстав відчужувати її Н.Є.М., відтак це майно підлягає поверненню ТОВ «Зернопродукт-Липівка» шляхом витребування його у добросовісного набувача — ПП «Фатіма — Агро», як таке, що вибуло з володіння власника не з його волі.

Проте з такими висновками судів попередніх інстанцій погодитись не можна.

Відповідно до ч. 1 ст. 181 ЦК України до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення.

Згідно зі ст. 182 ЦК України право власності та інші речові права на нерухомі речі, обмеження цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації; державна реєстрація прав на нерухомість і правочинів щодо нерухомості є публічною, здійснюється відповідним органом, який зобов'язаний надавати інформацію про реєстрацію та зареєстровані права в порядку, встановленому законом; відмова у державній реєстрації права на нерухомість або правочинів щодо нерухомості, ухилення від реєстрації, відмова від надання інформації про реєстрацію можуть бути оскаржені до суду; порядок проведення державної реєстрації прав на нерухомість та підстави відмови в ній встановлюються законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (в редакції, що була чинною на час виникнення спірних правовідносин) речові права на нерухоме майно, їх обмеження та правочини щодо нерухомого майна підлягали обов'язковій державній реєстрації в порядку, встановленому цим Законом.

Згідно з ч. 7 ст. 3 вказаного Закону зареєстровані речові права та їх обмеження мають пріоритет над незареєстрованими в разі спору щодо нерухомого майна.

На момент проведення державної реєстрації ТОВ «Зернопродукт-Липівка» та здійснення майнових внесків до його статутного капіталу (2006–2008 роки), було чинним Тимчасове положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 07 лютого 2002 р. № 7/5, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18 лютого 2002 р. за № 157/6445 (далі – Положення), яке визначало порядок та підстави реєстрації прав власності на нерухоме майно в Україні, перелік правовстановлюючих документів тощо, зокрема з метою забезпечення визнання та захисту цих прав.

Відповідно до ч. 2 ст. 331 ЦК України, якщо право власності на нерухоме майно відповідно до закону підлягає державній реєстрації, право власності виникає з моменту його державної реєстрації.

Відповідно до ч. 3 ст. 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації відповідно до цього Закону, виникають з моменту такої реєстрації (зокрема й право власності на нерухоме майно) (ч. 1 ст. 4 цього Закону).

Згідно з ч. 1 ст. 328 ЦК України право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів.

Вирішуючи спір, суди попередніх інстанцій виходили з того, що позивач набув права власності на спірне нерухоме майно внаслідок правочину щодо його відчуження (передачі) до статутного капіталу.

Разом із тим суди не звернули уваги на те, що згідно з ч. 4 ст. 334 ЦК України право власності на нерухоме майно за правочином щодо його відчуження (передачі), в тому числі до статутного фонду юридичної особи, могло виникнути лише з моменту державної реєстрації такого правочину (договору).

Згідно зі ст. ст. 210, 640 ЦК України не є вчиненим також правочин у разі нездійснення його державної реєстрації, якщо правочин підлягає такій реєстрації.

У матеріалах справи відсутні докази державної реєстрації правочину чи визнання права власності за ТОВ «Зернопродукт-Липівка» на спірну нежитлову будівлю загальною площею 1 483,19 кв. м, а також відсутні докази того, що ТОВ «Зернопродукт-Липівка» зверталось із відповідною заявою з цього приводу.

Отже, ухвалюючи рішення, суди попередніх інстанцій не звернули уваги на те, що право власності на спірне нерухоме майно за позивачем не було зареєстровано, а тому не виникло.

Відповідно до Положення оформлення права власності на об'єкти нерухомого майна провадиться з видачею свідоцтва про право власності місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування фізичним та юридичним особам.

Відповідно до п. 1.3 та 1.4 Положення державну реєстрацію прав власності на нерухоме майно здійснюють підприємства бюро технічної інвентаризації у межах визначених адміністративно-територіальних одиниць за місцезнаходженням об'єктів нерухомого майна на підставі правовстановлюючих документів.

Пунктом 6 Переліку правовстановлюючих документів, на підставі яких проводиться реєстрація прав власності на об'єкти нерухомого майна, який є додатком до Положення, як правовстановлюючий документ визначено свідоцтво про право власності на об'єкти нерухомого майна, видане органами місцевого самоврядування.

Матеріали справи не містять свідоцтва про право власності ТОВ «Зернопродукт-Липівка» на спірне майно.

Крім того, акти прийому-передачі майна до статутного фонду від 10 лютого 2006 р., на які позивач посилається як на підставу виникнення у нього права власності на спірне майно, зазначеним Положенням не віднесені до правовстановлюючих документів, на підставі яких БТІ має право здійснити реєстрацію прав власності.

При цьому, право власності СТОВ «Липівка» на спірну нежитлову будівлю, загальною площею 1 483,19 кв. м виникло на законних підставах, а саме: свідоцтва про право власності, виданого Липівською сільською Радою 08 вересня 2005 р., зареєстрованого в КП «Могилів-Подільське міжрайонне бюро технічної інвентаризації» 09 вересня 2005 р., що підтверджується Витягом про державну реєстрацію прав із Реєстру прав власності на нерухоме майно від 24 червня 2010 р.

За таких обставин, оскільки позивач не набув права власності на спірне нерухоме майно в порядку, встановленому ч. 2 ст. 331 ЦК України та ч. 2 ст. 3 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», відсутні правові підстави для задоволення позовних вимог ТОВ «Зернопродукт-Липівка» про визнання недійсним договору купівлі-продажу від 30 липня 2010 р., укладеного між СТОВ «Липівка» та Н.Є.М., та витребування майна від добросовісного набувача — ПП «Фатіма-Агро».

Вищенаведене свідчить про те, що ухвалені у справі судові рішення першої й апеляційної інстанцій постановленні при неправильному застосуванні норм матеріального права, а отже, не відповідають вимогам ст. 213 ЦПК України.

Відповідно до ст. 341 ЦПК України суд касаційної інстанції має право скасувати судові рішення і ухвалити нове рішення, або змінити рішення, якщо застосовано закон, який не поширюється на ці правовідносини, чи не застосовано закон, який підлягав застосуванню.

За таких обставин ухвалені у справі судові рішення першої й апеляційної інстанцій підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про відмову в задоволенні позову.

Керуючись ст. ст. 336, 341 ЦПК України, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ

в и р і ш и л а :

Касаційну скаргу Приватного підприємства «Фатіма-Агро» задовольнити.

Рішення Тульчинського районного суду Вінницької області від 29 жовтня 2013 р. та ухвалу апеляційного суду Вінницької області від 11 грудня 2013 р. скасувати та ухвалити нове рішення.

У задоволенні позову Товариства з обмеженою відповідальністю «Зернопродукт-Липівка» відмовити.

Рішення оскарженню не підлягає.